

1. Na završetku prošlogodišnje homilije u ovakvoj prigodi napomenuo sam da smo pozvani otkrivati znakove nade i biti znakovima nade. Taj je poziv za nas trajan, ali u ovome je slavlju, osobito nošen naviještenom Božjom riječju, on čitljiviji i bliži.

Siguran sam da ovdje među nama nema nikoga tko je došao moliti za započetu akademsku godinu, a da u sebi ne nosi vjeru, da nema ljubavi i posebice da ne gaji nadu. Također je nedvojbeno da je i sutra na hodnicima, u dvoranama, u laboratorijima, na vježbalištima, u uredima, u vašim domovima, blagovolištima i menzama, u svim susretima, moguće prepoznati baš u svakome i u svakoj od vas prisutnost ili barem tragove: vjere, nade i ljubavi.

I koliko god nam se potrebnijima i nosivijima čine vjera i ljubav, ne zaboravimo nadu. Za nas kršćane to troje nije odvojivo, a može se također reći da nema nijednoga čovjeka koji ne bi imao vjere ili ljubavi.

Ipak, nada, možda zbog toga što ju se različito promatra; što ima sposobnost progovoriti i na površan i na dubok način; što je prisutna u svim okolnostima, lako postaje susretištem, podlogom za razgovor, razlogom za zajedničko djelovanje i među ljudima koji ne dijele iste poglede na svijet.

Pitanja poput: Što i u koga vjeruješ? Što ti se sviđa; što i koga voliš? puno brže dođu do odgovora koji razlikuju i mjere. S pitanjima o nadi kao da je drukčije: Imaš li nade? Čemu se nadaš? Zašto gubiš nadu? postaju polazišta koja se tiču zajedničkih ljudskih čežnja i lakše zbližuju ljude. Nada, ukorijenjena u sadašnjosti, doziva i privlači iz budućnosti, progovara u nekome nedostatku, u nekoj potrebi.

2. Nije čudno da se tema nade u središte filozofskoga i teološkoga razmišljanja vratila u prošleme stoljeću, nakon svjetskih ratova i pogaženih vrjednota, razularenosti ideologija koje su ponizile dostojanstvo čovječstva.

U ovoj godini nade, kako ju običavamo zvati rado sam se zaustavljao na nekim izrekama o nadi kojih ne nedostaje u raznim umjetnostima, posebice u književnosti: od Gilgameša, Terencija i Cicerona, preko Dantea i Petrarke, do Shakespearea, Péguya i Bernanosa.

U takvim je nizovima osobito zanimljiv mislilac marksističkoga nadahnuća Ernst Bloch i njegovo djelo *Das Prinzip Hoffnung* (Nada kao načelo); ateist koji je u mnoštvu kolijevki nade prepoznao upravo religiju, mijenjajući Ciceronovu tvrdnju: *Dum anima est, spes est* - Dok ima života, dok se živi, ima nade, u izazovnu rečenicu: „Dok ima vjere (religije) ima nade.“

Prema tomu razmišljanju, stojeći u povijesti, zapleteni u niti sadašnjosti, protegnuti smo između ostvarenosti i nepotpunosti, između eshatološkoga već, ali ne još; u sigurnosti da budućnost nije ponovljena, reciklirana prošlost, nego nudi neviđeno i iznenađujuće obzorje.

Na tome se tragu, na toj podlozi kretalo traženje koje je prije osamdesetak godina rodilo tzv. 'teologiju nade', ponovno otkrivajući Boga koji nije samo povezan u spomenu njegove prošlosti kao Spasitelja ili zamrznut u nekom filozofskom pojmu 'vječno prisutnoga', nego je Bog koji je posvemašnja budućnost čovječanstva.

'Sada' i 'danas' su nepotpuni i traže preobražaj koji može biti ostvaren samo u budućnosti, u Božjemu 'nakon', u konačnoj iščekivanoj zbilji koja klije u našem sadašnjemu djelovanju i koju nam nada daje dosegnuti.

3. Kako se primjećuje, za našu su civilizaciju značajna dva viđenja. Jedno je 'odisejsko', ono naime, koje konačni cilj vidi kao povratak u izgublenu ljepotu, pri čemu je snaga nostalgija kojom nadvladava zapreke.

Drugo je viđenje 'abrahamovsko', oslonjeno tek na Glas i obećanje koji vode na put prema konačnomu cilju u nepoznatoj mesijanskoj budućnosti, a povijest je usmjerena prema punini, tako da su i zadnje biblijske riječi iz Knjige Otkrivenja povezane s iščekivanjem i s budućnošću koja se još nije rastvorila: Duh i Zaručnica govore: Dođi!

Znamo da nada može biti lažna, prijevarna; da može imati pogriješan cilj i slijediti neki idol koji razočaranjem gasi oganj nade. Zbog toga je dobro zastati nad uvodnim riječima apostola Pavla u Poslanici Solunjanima koje smo čuli. On zahvaljuje Bogu za tamošnje vjernike i spominje se njihove: djelotvorne vjere, zauzete ljubavi i postojane nade.

Nužno je ugoditi nadanja i stvarne okolnosti, odmjeriti iščekivanja i predviđanja; ispreplesti budućnost i sadašnjost; napraviti ono što čini sveti Pavao, kako smo čuli u Čitanju: povezati nadu i postojanost: *elpís* i *hypomoné*.

Kršćanska je nada povezana s postojanošću. U hrvatskome jeziku riječ 'postojanost' dobro odražava grčki pojam *hypo-moné* koji je nešto snažniji, jer znači: ostati ispod; ispod tereta koji treba nositi; ostati ispod neke opasnosti i prijetnje, sa sigurnošću da će se kroz tamu probiti svjetlosne zrake.

No, zanimljiva su dva paralelna triptiha na kojima su uočljive tri teološke krjeposti koje su praćene trima pridjevima. Ne bilo kakva vjera, nego djelotvorna (od: *ergon*). Ne bilo kakva ljubav, nego zauzeta (od: *kopon*). Ne bilo kakva nada, nego postojana (od: *hypomoné*), ustrajna.

4. Zato je nada krjepost koja drži život i u sadašnjemu životu, hraneći ga i potičući; povezujući ga s etikom i društvenom zauzetošću. Iz toga troga, pri čemu je iznimna uloga nade, proizlazi poslanje i 'kritička zadaća' Crkve prema povijesnim ustrojima, uređenjima i društvenome djelovanju. Ne, dakle, iz nekoga uskog političkog pogleda, nego iz teoloških krjeposti.

Iz toga također proizlazi da se kritička uloga nade treba spojiti sa strpljivošću koja liječi od nepovjerenja i od raznih 'kriza nade'.

Glede toga je jasna evanđeoska prispodoba o pšenici i kukolju (usp. Mt 13, 24-30). Povijest je uspoređena s poljem na kojemu zajedno rastu žito i korov; susreću se i sukobljavaju dobro i zlo, pri čemu zlo izgleda snažnije, prodornije i uspješnije. Zbog toga se lako popusti kušnji naglosti i brzopletoga uništavanja korova. Nasilje, nestrljivost i brzina nisu u skladu s čvrstoćom punom pouzdanja, koja resi kršćansku nadu. Napadi u žurbi produbljuju rane i pomažu zbijanju tamnih oblaka.

No, nada nipošto nije pomirenost. Evanđeoska prispodoba usmjerava prema istinskomu cilju teološke nade koji je 'onkraj povijesti' i onkraj prolaznoga života. Jer, u povijesti jedini čimbenik nije čovjek. Tu je ponajprije Bog koji svakoga i sve želi dovesti do konačnoga cilja.

5. Znamo da nada mnogih ljudi ne uspijeva prekoračiti granicu smrti i zadovoljava se kretati u području zemaljskoga života, u dohvaćanju raznih radosti prema obilnoj ponudi. Ali, tako uistinu ostajemo negdje u riječima iz epa 'Gilgameš': "Život koji tražiš nećeš naći... Kada su bogovi stvorili čovjeka, u kob su mu dali smrt, a život su zadržali za sebe." Ili kako kaže Brecht: "Ne dajte se zavesti... Novo jutro neće doći... Ispijajte život velikim gutljajima..."

Ako u tome ostajemo, zašto se čudimo: pohlepi, ratovima, uništavanju ljudi i stvorenoga svijeta?

Nama je nada sigurno čekanje buduće slave, a Kristov vazam pečat je te nade. O kad bismo mi, kršćani, barem malo više odražavali tu istinu. Božji Sin, prolazeći kroz raspadljivu i bolnu zbilju naše ljudskosti prožima ju božanstvom. Tako je smrt oplođena životom; samo je tako moguć novi čovjek. To ne znači da ne živimo napetost, o kakvoj je u svome dramskome tekstu pisao Karol Wojtyła: "Ne postoji nada bez straha ni strah bez nade."

6. Dragi sveučilištarci, dok živimo u razdoblju izvanjskih nesigurnosti, nemira, raznih prijevara, raširenoga osjećaja nemoći, darovano nam je živjeti nadu, rođenu iz dubokoga viđenja čovjeka kao najuzvišenijega stvorenja na putu, nemirnoga u svojim traženjima koja se ne zaustavljaju na prolaznome, nego traže puninu radosti.

U ovoj akademskoj godini nosite Kristov mir koji je ujedno kršćanski nemir djelotvorne vjere, zauzete ljubavi i postojane nade. Nada je iznimna 'sveučilišna krjepost', jer je široko susretište života, pogleda, traženja istine i odgajanja u skladu s njome.

Filozofu Francisu Baconu pripisuje se izreka (od prije četiristotinjak godina) da je "nada dobar doručak, ali loša večera" (Hope is a good breakfast, but it is a bad supper.), pri čemu se misli na nadu koja se tiče takozvanih 'malih nada' kojima je izvoriste čovjek.

Uostalom, nada je više nalik gladi negoli hrani; gladi i žeđi za Božjom puninom. Malene nade mogu poticati, težiti prema ostvarenjima, biti energija, ali brzo otkrivaju i ograničenosti. To su nade koje razočaravaju. One imaju dodatnu snagu, ako su dio Božjega dara, nade koja ne razočarava.

Drugim riječima: Molimo za pouzdanje u Gospodina! U njemu je izvoriste koje ne može presušiti niti kada se malene nade gase. Stoga za kraj nema ničega snažnijega u ovome duhovskom slavlju od Apostolovih molitvenih želja: "Bog nade ispunio vas svakom radošću i mirom u vjeri da izobilujete u nadi snagom Duha Svetoga." (Rim 15, 13)

Amen.